

Surnuaiapäeva jumalateenistus Nõo kalmistul P, 28.06.20 kell 11.00

Lektsioonid: Ps 139:1–18, 23–24; Nl 3:22–26, 31–32, 39–41; Jh 14:1–6; 2Kr 4:16–5,10; Ilm 21:1–7
Jutlus: Ho 12:6j
Laulud: 148 (1, 3, 4); 341 (1, 3, 4); 360 (1–3); 467 (1–4); 174 (1–3); 175 (3, 6); 338 (3,4); 446 (1–3); 339A (1–3); 337 (1–3)

Issand, vägede Jumal, Issand on tema nimi [ta ütles meile]: „Aga sina pöördu tagasi oma telki, hoia osadust ja õigust ja oota alati oma Jumalat!”

Tänane kirjakoht kõneleb tagasipöördumisest koju.

Eks ole see üks armas asi – pöörduda pärast võõrsilolekut tagasi koju, eriti kui see võõrsilolek on olnud ebameeldiv ja võib-olla isegi sunnitud.

Mäletan, et olin eriliselt heldinud, kui jõudsin 20-aastase noorukina tagasi koju nõukogude armee ajateenistusest, kus olin veetnud kaks aastat ja tuhandete kilomeetrite kaugusel – Kaug-Idas ja Kesk-Siberis. Elu polnud seal ühe noore ja hoopis teistsuguses kultuurikeskkonnas kujunenud eesti nooruki jaoks sugugi meeldiv ning võimalus viimaks tagasi pöörduda ja oma kodumaad ning lähedasi näha tundus eluküsimusena.

Küllap tundsid sama ja palju intensiivsemalt inimesed, kes olid küüditatud – kas 1941. või 1949. aastal – Siberisse ja said lõpuks loa tagasi kodumaale pöörduda. Oli neid ju oma kodunt ära aetud nagu kurjategijaid ning kinni hoitud rasketes tingimustes nagu vange, enamasti teadmatuses, mis sai nende lähedastest, kes neist eraldati.

Ent prohvet Hoosea, kellelt tänane kirjakoht pärineb, kõneleb Issanda sõnu tagasipöördumisest Jumala juurde. Kas Jumala juurde pöördumine on pöördumine nagu igatsetud koju? Ei ja jah.

Ei, sest inimsüda ei soovi tegelikult Jumala juurde tagasi pöörduda.

Kui kellelki küsida, kas sa tahad Jumala juurde tagasi pöörduda, siis vaatab see inimene küsijale arvatavasti mõistmatuses otsa. Mis mõttes Jumala juurde tagasi pöörduda? Esiteks, millise Jumala juurde? Kes see Jumal selline on? Ja teiseks: tagasi pöörduda! Milleks ma peaksin tagasi pöörduma? Kas ma polegi praeguses elus seal, kus ma pean olema?

Jne. Inimene leiab oma südamest palju põhjusi, miks tal Jumalat oma elus tarvis pole ja miks – veel vähem – ta tema juurde tagasi peaks pöörduma.

Ent sellele küsimusele, mida ennist küsisin – kas Jumala juurde pöördumine on pöördumine nagu igatsetud koju –, võib vastata ka jaatavalt. Selle jaatuse eelduseks on tõdemus, et me kõik peame surema. Nii hästi ja turvaliselt kui me end oma maises kodus ka ei tunneks, on meie mõttes ikka võimalus, et surm võtab meie kodu meilt ootamatult ära.

Me peame lahkuma samamoodi nagu mina kord kohustuslikus korras sõjaväeteenistusse või küüditatud sunniviisiliselt loomavagunis Siberisse. Surm ei küsi meilt, kas me tahame minna, vaid võtab meid halastamatult ja viib sinna, kust me enam tagasi oma maisesse koju tulla ei saa.

Ja kui niimoodi mõelda, siis tekib ju küsimus, kas sellest elust vägivaldselt lahkudes on siiski ka võimalus jõuda heasse paika? Sest surmajärgsest elust me ju suurt midagi ei tea. On see hea või halb? Meil pole põhjust arvata, et elust lahkumisele järgneb tingimata midagi sama vaevarikast kui sunniviisiliselt sõjaväkke või Siberisse saatmisele. Ehk on võimalus, et meil läheb hoopis hästi?

Ja sellise võimaluse, mõelda oma elust lahkumisest hästi, on kinkinud meile Jumal. Tema on meie südamesse andnud lootuse, et surm pole tingimata kõige lõpp ja et meil võib isegi hästi minna.

Jah, mõistus, eriti valgustusaja ja sellele järgnenud maailma teadusepõhine mõtlemine vaatab surmajärgse heaolu võimaluse peale skeptiliselt, kuid inimese praktiline mõistus sellest ei hooli. Kui on väikegi võimalus, et surm pole lõpp ja järgneb midagi paremat, siis tuleb sellest võimalusest ometigi kinni haarata!

Ja nõnda olen ikka kuulnud, kuidas inimesed oma lähedaste surma puhul kõnelevad, et tema vaevad on nüüd lõppenud, et ta on nüüd paremas paigas, et ta vaatab meie peale nüüd taevast või et ta on nüüd koguni inglina meie ümber liikumas.

Sellised mõtted on täiesti loomulikud ja inimlikud mõtted. Ja siiski pole need mitte ainult

soovmõtted, vaid neil on aluseks ka midagi objektiivset. Sest Jumal on ise selleks võimaluse andnud. On kinkinud inimestele usu paremasse tulevikku, mis järgneb surmale.

Tänane prohvet Hoosea kirjakoht ütleb meile Issanda sõnad: pöördu tagasi oma telki. See „oma telk“ on tegelikult Issanda koda. See on paik, kust inimene on tegelikult pärit. Me kõik oleme ju tegelikult pärit Jumala, ülima headuse ja armastuse juurest. Ja Jumal ütleb meile prohvetite ja apostlite kaudu: see on teie kodu, pöörduge sinna tagasi!

Mida selleks teha? Prohvet vahendab Issanda sõnu: hoia osadust (ehk suhtu inimestesse halastusega), hoia õigust (ehk ole õiglane) ja oota alati oma Jumalat. Kolm asja.

Keskaegses ülikoolis oli kolm ülemastme teaduskonda: arstiteaduskond, õigusteaduskond ja usuteaduskond. Keskaeg oli Jumala otsimise aeg ja pole juhuslik, et ülikool ehitati üles just sellise struktuuriga.

Arstiteaduskond tegeleski osaduse otsimisega ehk sellega, kuidas inimestele halastada. Kuidas nende vaevasid leevendada. Sellest püüdest kasvas välja arstikunst, mille aluseks on tegelikult ligimese aitamine, püüd selle poole, et inimesel meie kõrval oleks hea elada.

Õigusteaduskond tegeles sellega, et inimesed ei kannataks üksteise halbade mõtete ja tegude käes, vaid et oleks reeglistik, kuidas inimestevahelisi suhteid korrastada. Inimese patune süda ei soovi, nagu öeldud, otsida Jumalat, kuid ta ei soovi ka arvestada ligimesega. Selleks, et see niimoodi oleks, on Jumal andnud seaduse, millele inimesed peavad ühiskonna survel alluma.

Usu- ehk teoloogiateaduskond aga tegeles Jumala ootamise või otsimisega. Usuteadlased uurisid, kas ja mil viisil on universumi Looja endast inimestele teada andnud. Ja leidsid sellele positiivse lahenduse loomulikult Piiblist. Piibel on Pühakiri, mille Jumal on kinkinud inimkonnale, et ta Jumalat paremini mõistaks ja Tema tahtest aru saaks.

Eelnev jutt ei tähenda muidugi seda, et me peaksime taastama keskaegse ülikooli struktuuri, millest tänapäeva õhtumaine haridus kipub juba kaugele jääma, ja kõik ülikooli astuma, vaid seda, et inimkond on vahetevahel ikka teadnud, kuidas elada Jumalale meelepärast elu. Seda tasub mees pidada ja sellest õppida. Ärgem ka unustagem, et just 16. sajandi reformatsioon ning sellal meie maale jõudnud luterlus on toonud meie rahvale hariduse ja ülikooli!

Kuid arst, jurist ja teoloog saab tegelikult oma elus olla iga inimene, isegi kui ta ülikooli ei astu. Kui ta hoolib ligimesest, püüab elada õiglaselt ja kasutab neid õndsusvahendeid, mille Jumal inimestele on kinkinud, siis on ta teel Jumala juurde.

Kui inimene niimoodi elab, siis ei pea ta kartma surma, sest Jumal kingib talle usu surmajärgsesse ülestõusmisse Kristuses. Siis ei muretse inimene üleliia oma maise kodu ja kõige selle juurde kuuluva pärast, vaid mõistab, et Jumalal on talle pakkuda midagi paremat.

Ja nõnda, kui surm meid või meie lähedasi vägivaldselt siit maailmast maha niidab, siis võime me alati loota jumaliku kodu peale, mis meid kord pärast surma ootab.

Võib-olla mõtlete nüüd enda või oma kallite igavikku lahkunud lähedaste peale: kas meie või nemad ikka on elanud n-ö Jumala ülikooli vääriliselt? Ja võib-olla teile tundub, et pole.

Siiski, ka sellele on Jumal mõelnud. Jeesus Kristus on surnud kõigi eest, kes tunnevad, et nende oma jõust jääb taevase kodu poole liikumiseks puudu. Usk Kristusesse katab kinni kõik meie puudujäägid ja läbikukkumised „Jumala ülikoolis“. Kui parandame meelt ja tunnistame oma jõuetust, palume kolmainu Jumalalt abi, siis me seda abi ka saame.

Ka meie lähedased lubab Jumal Kristuse hoolde anda. Meie ju ei tea täpselt, kuidas meie kallil tema elus „Jumala ülikoolis“ on läinud. Kuid alati tuleb loota paremat. Täna ju mälestame oma kalleid lahkunud lähedasi usus, et nad on Jumala kaitse all ka oma haudades. Ja sellel usul on kindlasti alus, sest Pühakiri ju kinnitab meile: Kristus, kes istub oma Isa paremal käel palub meie eest (Rm 8:34). Niisamuti palub meie eest Püha Vaim (Rm 8:26). Küllap palub Poeg ja Püha Vaim oma Isa ka nende eest, kes on juba magama läinud!

Seepärast mõelgem alati oma maisele kodule, kui millelegi ajutisele, mille eest tuleb küll korralikult hoolt kanda, kuid millest võrreldamatult parem kodu ootab meid Jumala juures. Jäägem kindlaks usule Jumalasse ja me elame: nüüd siin maailmas ja igavesti Jumala maailmas!

Aamen.